

Børsnoterte foretaks finansielle rapportering:

Forbedringspotensial

EY foretar hvert år en praksisundersøkelse hvor vi gjennomgår årsregnskapene til egenkapitalutstedere på Oslo Børs. Årets praksisundersøkelse viser at det fortsatt er **rom for forbedringer i norske børsnoterte foretaks finansielle rapportering.**¹

Artikkelen er forfattet av:

Dr. Oecon og statsautorisert revisor
Steinar S. Kvifte
EY

Statsautorisert revisor
Nina Servold Oppi
EY

MRR
Per Magne Hansen
EY

Formålet med undersøkelsen er å se om regnskapsbrukere får den informasjonen som skal inkluderes i et IFRS-regnskap. Når regnskapsprodusenter etterlever IFRS, vil regnskapsbrukerne få informasjon som kan være nyttig i forbindelse med investeringsbeslutninger. Nyttig regnskapsinformasjon bidrar til redusert kapitalkostnad. Manglende etterlevelse av IFRS kan medføre at regnskapsbrukere får informasjon av redusert kvalitet og at sammenlignbarheten reduseres.

IFRS-praksisundersøkelsen er basert på årsregnskap for 2012 for samtlige 180 egenkapitalutstedere (heretter «utstedere») på Oslo Børs som utarbeidet årsregnskapet etter International Financial Reporting Standards (IFRS). Noen temaer er basert på et utvalg på 65 foretak. Dette utvalget inkluderer 23 utstedere i OBX-indeksen pluss de 42 største målt etter markedsverdi. Enkelte temaer om pensjon er basert på et utvalg bestående av de 30 utstederne på Oslo Børs med størst brutto pensjonsforpliktelse i forhold til total kapital. For hvert tema presentert i denne artikkelen angis hvilket utvalg som observasjonene er basert på.

Regnskapsåret 2012 manglet de store begivenhetene i form av nye eller endrede standarder med obligatorisk ikrafttredelsestidspunkt 1.1.2012. Dette åpnet for muligheter til å prioritere forbedringer av regnskapsavslutningsprosessen og kvaliteten på notene. Observasjoner fra årets gjennomgang indikerer at det har vært noen forbedringer i noteopplysningene sammenlignet med tidligere år. Det er imidlertid fortsatt et betydelig forbedringspotensial.

Hovedfunn

- I gjennomsnitt tar det 50 dager fra fjerdekvartalsregnskapet blir offentliggjort til årsregnskapet blir offentliggjort. En stor andel av utstederne på Oslo Børs venter helt til fristen for offentliggjøring før periodisk finansiell rapportering offentliggjøres.

- 36 prosent gjorde endringer mellom fjerdekvartalsrapporteringen og årsregnskapsrapporteringen. 21 prosent endret ordnert resultat.
- Ingen fikk revisjonsberetning med modifisert konklusjon. 8 prosent fikk revisjonsberetning med presisering.
- 73 prosent av utstederne med ytelsesbaserte pensjonsordninger brukte renten på obligasjoner med fortrinnsrett (OMF-renten) ved beregning av pensjonsforpliktelsen.
- Opplysninger om estimatusikkerhet er ofte på et nivå som gjør at regnskapsbrukeren ikke kan forstå vurderingene som ledelsen har gjort.
- Opplysninger om lånebetingelser er ofte på et for lavt detaljnivå og regnskapsbrukere får ikke tilstrekkelig informasjon til å kunne vurdere finansiell risiko som følger av lånebetingelsene.
- IFRS åpner for at valutaeffekter på driftsposter kan presenteres som enten en driftspost eller som en finanspost. Hele 95 prosent gir opplysninger om hvor i resultatoppstillingen valutaeffekter på driftsposter er presentert. De fleste presenterer slike valutaeffekter utenfor driftsresultat.
- Kun et fåtall av utstederne tidliganvendte IFRS 10 *Konsernregnskap*, IFRS 11 *Felleskontrollerte ordninger* og IFRS 12 *Opplysninger om interesser i andre foretak* i årsregnskapet for 2012. 28 prosent opplyste i årsregnskapet at standardene skulle implementeres i første kvartal 2013, men de fleste av disse ga likevel ikke informasjon om implementering av IFRS 10–12 i delårsregnskapet for første kvartal 2013.

Vi har også gjennomgått delårsregnskap for første kvartal 2013 for samtlige utstedere og undersøkt anvendelsen av nye krav fra 1. januar 2013. Gjennomgangen viste at en stor andel ikke etterlevede kravene i nye og endrede standarder.

Tidspunkt for offentliggjøring av årsregnskap og delårsregnskap for fjerde kvartal

Utstedere på Oslo Børs må offentliggjøre delårsregnskap senest to måneder etter balansedagen. Årsregnskapet må offentliggjøres senest fire måneder etter balansedagen. Den periodiske finansielle rapporteringen (delårsregnskap/årsregnskap og årsregnskap) er blant de viktigste informasjonskildene til investorer og analytikere. Delårsregnskap inneholder typisk en summarisk oppsummering av regnskapstallene (resultat, balanse, kontantstrøm og egenkapital, samt utvalgte noter) for den aktuelle perioden og akkumulert for året. Selv om resultat og balanse for hele året er inkludert i delårsregnskapet for fjerde kvartal, inneholder årsregnskapet mer spesifisert og detaljert noteinformasjon. Denne informasjonen skal gjøre leseren av regnskapet bedre i stand til å forstå sam-

¹ Artikkelen bygger på et særtrykk med samme tittel gitt ut av EY 26. september 2013.

Regnskap

menhengene, og ikke minst risikofaktorene i foretakets regnskap og virksomhet.

Det er en balanse mellom å rapportere tidsriktig og å rapportere pålitelige tall. Ventes det for lenge, mister informasjonen aktualitet; rapporteres det for tidlig, øker risikoen for at informasjonen inneholder vesentlige feil. Nyere forskning fra USA viser at mer tidsriktig rapportering ikke utelukkende oppleves som positivt². Da fristen for rapportering av 10-K, som inkluderer årsregnskap, ble redusert fra 90 dager til 75 dager i 2003, var konsekvensene redusert reaksjon i markedet av 10-K-rapporteringen for foretak med markedsverdi under 700 millioner dollar. Det ble ikke observert signifikante forskjeller for øvrige foretak. Når fristen for rapportering av 10-K ble redusert ytterligere til 60 dager i 2006 for foretak med markedsverdi over 700 millioner dollar, var konsekvensene signifikant økt markedsreaksjon. Markedsreaksjon er et egnet mål på nytte da markedet i større grad vil justere for informasjon de opplever som pålitelig og tidsriktig.

EY har kartlagt når utstedere på Oslo Børs rapporterer både fjerdekvartalsrapporten og årsrapporten.

Som figuren viser, rapporterer de fleste innenfor fristen som er to måneder etter balansedagen for rapportering av fjerdekvartalsregnskapet og fire måneder etter balansedagen for årsregnskapet. Det er

likevel betydelig rom for tidligere rapportering. Ti prosent rapporterte fjerdekvartalsrapporten 28. februar, altså siste dag. 15 prosent offentliggjorde årsregnskapene samme dag som fristen, 30. april. Utstedere med markedsverdi over en milliard euro rapporterte både fjerdekvartals- og årsrapport noe senere enn resten av utvalget, uten at forskjellene var vesentlige.

I gjennomsnitt brukte regnskapsprodusentene 50 dager fra fjerdekvartalsrapporten ble offentliggjort til årsrapporten ble offentliggjort. Videre ble det observert at det i gjennomsnitt tok 14 dager fra styret godkjente årsregnskapet for offentliggjøring, til årsregnskapet faktisk ble offentliggjort.

Årsakene til hvorfor utstedere på Oslo Børs bruker den tiden som ble observert, har vi ikke undersøkt, og årsakene kan være sammensatte. En målsetning for de fleste regnskapsprodusenter bør uansett være mer tidsriktig offentliggjøring av finansregnskapet.

I en undersøkelse som ble utført av EY og Norske Finansanalytikerforening (NFF) våren 2013 ble blant annet investorer, analytikere og økonomisjefer spurt om hvilke kilder til finansiell informasjon de opplever som mest nyttig. En-til-en møter ble angitt som den mest nyttige kilden. Som nummer to kom årsrapporten hvor årsregnskapet inkluderes. Delårsrapporten ble i gjennomsnitt rangert som nummer 5.

Tabell 1: Informasjonskilders nytteverdi (6 = Svært nyttig, 1 = Ikke nyttig).

	Gjennomsnitt	Median
En-til-en møter	4,9	5
Årsrapporten	4,6	5
Analytikerpresentasjoner/ Kapitalmarkedsdag o.l.	4,5	5
Prospekter/ informasjonsmemorandum	4,4	4
Delårsrapport	4,3	4
Børsmeldinger	4,1	4
Investor roadshow	4,1	4
Mediedekning og intervjuer	3,2	3

Det er rimelig å anta at en mer tidsriktig rapportering av årsrapporten vil øke nytten av årsregnskapet ytterligere. Regnskapsprodusentene bør derfor ha som mål å rapportere tidligere enn de gjør i dag.

Revisjonsberetning

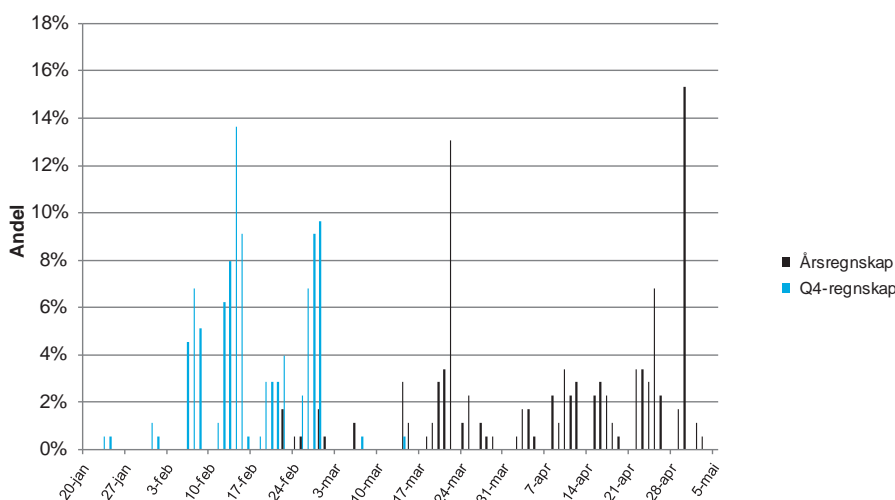
I revisors beretning vil regnskapsbrukere finne informasjon om revisor har identifisert vesentlige ikke-korrigerede feil i regnskapet. Dersom revisor anser det som nødvendig å gjøre brukerne oppmerksomme på et forhold presentert eller beskrevet i regnskapet som etter revisors skjønn er av grunnleggende betydning for brukernes forståelse av regnskapet, vil revisor tilføye et presiseringsavsnitt i revisjonsberetningen. Følgelig er det nyttig for en regnskapsbruker å kartlegge om revisors beretning er «ren», som vil bety at den ikke inneholder forbehold, negativ konklusjon, konklusjon om at revisor ikke kan uttale seg, eller presisering.

Tabell 2: Type revisjonsberetning

	2012	2011	2010
Ren	92 %	89 %	91 %
Presisering	8 %	10 %	8 %
Forbehold	0 %	0,5 %	1 %
Revisor kan ikke uttale seg	0 %	0,5 %	0 %

Som tabellen viser, fikk 92 prosent av alle utstedere på Oslo Børs en ren revisjonsberetning til 2012-regnskapet. Åtte prosent (14 utstedere) fikk en revisjonsberetning med presisering, hvorav de fleste fikk presisering hvor revisor omtalte usikkerhet knyttet til forutsetningen om fortsatt drift. Samtlige hadde selv omtalt denne usikkerheten. To utstedere fikk presisering vedrørende usikkerhet knyttet til fremtidige utfall, mens én utsteder fikk presisering hvor revisor omtalte vesentlige feil i regnskapet for tidligere perioder. I motsetning

2 Decision Usefulness and Accelerated Filing Deadlines. Doyle, J. T. and Magilke, M. J. Journal of Accounting Research. Volum 51, nr. 3, side 549–581, juni 2013.

FIGUR 1: Antall dager mellom balansedato og offentliggjøring av Q4¹

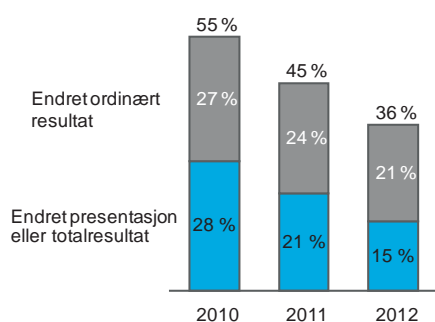
1 Figuren viser ikke utstedere med avvikende regnskapsår. Også én utsteder som rapporterte 31. mai er utelatt fra figuren.

til 2011 og 2010, fikk ingen utstedere en revisjonsberetning med forbehold eller på annen måte modifisert konklusjonsavsnitt.

At hovedtyngden av presiseringer gjaldt fortsatt drift usikkerhet underbygger behovet for ytterligere klargjøring av hva som er relevante opplysningskrav i slike situasjoner. IASB arbeider for tiden med enkelte endringer i IAS 1 *Presentasjon av finansregnskap*, hvorav et av temaene er informasjon om usikkerhet om fortsatt drift.

Avvik mellom delårsregnskapet for fjerde kvartal og årsregnskapet

Utstedere på Oslo Børs som følger IFRS i årsregnskapet, må bruke IAS 34 *Delårsregnskap* ved utarbeidelse av delårsregnskap. Anvendelse av IAS 34 innebærer bruk av de samme prinsippene for innregning og måling som i årsregnskapet. I delårsregnskapet vises både delårsperiodens resultat og akkumulert resultat fra regnskapsårets start frem til delårsperiodens slutt. Følgelig, når man presenterer delårsregnskapet for fjerde kvartal, vil også årets resultat presenteres. Dette akkumulerte resultatet vil vanligvis tilsvare det som skal presenteres i årsregnskapet. Likevel, basert på tidligere undersøkelser³, vet vi at en stor andel av utstederne endrer beløp presentert i fjerdekvartalsregnskapet når årsregnskapet utarbeides. EY har kartlagt hvor mange av utstederne på Oslo Børs som endret delårsregnskapet for fjerde kvartal 2012 og hvor store endringene var.

FIGUR 2: Andel foretak som endret tall presentert i fjerdekvartalsregnskapet.

Som figur 2 viser, er utviklingen positiv da andelen som endrer beløp i regnskapet, er synkende. I 2010 gjorde 55 prosent endringer mellom fjerdekvartalsrapporteringen og årsregnskapsrapporteringen, mens samme andel for 2012 var 36 prosent. I 2012 endret 21 prosent ordinært resultat,

mens 15 prosent endret presentasjon eller totalresultat.

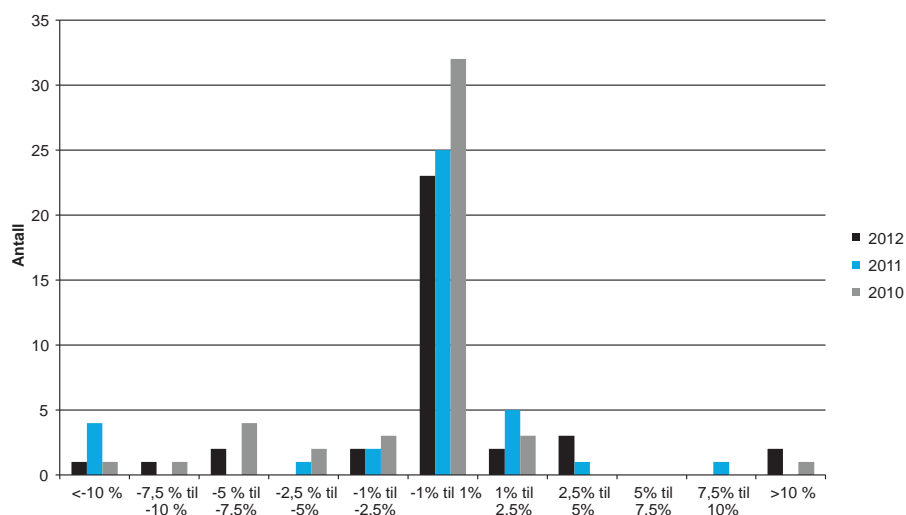
For andelen som i 2012 endret ordinært resultat mellom fjerdekvartalsrapporteringen og årsregnskapsrapporteringen, har vi undersøkt hvor mye resultat etter skatt ble endret, målt i forhold til balanseført egenkapital.

For over 60 prosent av dem som endret ordinært resultat for 2012, utgjorde endringen mellom -1 prosent og 1 prosent av balanseført egenkapital. Derimot, sammenlignet med resultat presentert i fjerdekvartalsregnskapet, var endringene i intervallet -17 prosent til 19 prosent.

Endringer fra fjerde kvartal til årsregnskapet vil normalt være retting av feil. En mindre vanlig årsak er at det har inntruffet hendelser etter avleggelse av fjerdekvartalsregnskapet som gjaldt forhold som eksisterte på balansedagen og derfor skal justeres for.

Dersom regnskapsprodusenten vurderer at endringer i fjerdekvartalsregnskapet tilsvarende innsideinformasjon som definert i verdipapirhandelloven, må det sendes børsmelding om forholdet. Av foretakene som endret ordinært resultat, sendte 26 prosent børsmelding om forholdet. Det var ikke nevneverdig forskjell i andelen som sendte børsmelding når årsresultatet økte og andelen som sendte børsmelding når årsresultatet ble redusert.

Etter vår vurdering er det uheldig at det er så pass vanlig å gjøre endringer fra rapporteringen av fjerde kvartal til årsrapporteringen.

FIGUR 3: Endret ordinært resultat etter skatt i forhold til bokført egenkapital.

ringen. Dette øker usikkerheten rundt rapporteringen av fjerde kvartal. Økt usikkerhet reduserer nytteverdien av denne mer tidsriktige rapporteringen. Det er også en rimelig antakelse at tilliten til de øvrige kvartalenes regnskapsrapportering reduseres tilsvarende.

Pensjon

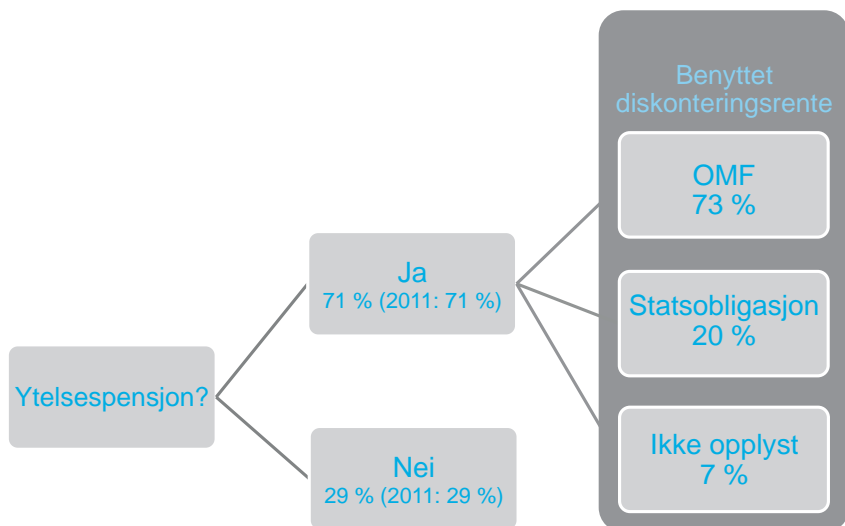
Pensjonsforpliktelser er for mange en vesentlig post i balansen. Reglene for regnskapsføring av pensjonsforpliktelser og pensjonskostnader er komplekse, og små endringer i forutsetningene kan gi vesentlige utslag på pensjonsforpliktelsen. Det er derfor viktig at finansregnskapet inneholder tilstrekkelig og hensiktsmessig informasjon som gjør at regnskapsbrukere kan identifisere og forstå estimatene som inngår i beregningen av pensjonsforpliktelser.

Bruk av OMF-rente

Statsobligasjonsrenten har vært utgangspunktet for beregningen av pensjonsforpliktelser i flere år fordi det ikke har vært ansett å foreligge et likvid marked for foretaksobligasjoner av høy kvalitet med lang løpetid. Høsten 2012 var det en debatt i det norske regnskapsmiljøet om renten til foretaksobligasjoner kunne benyttes i stedet for statsobligasjoner. Norsk RegnskapsStiftelse (NRS) uttalte i november 2012 at de ikke lenger avviser at renten på obligasjoner med fortrinnsrett (OMF) kan anvendes ved beregning av diskonteringsrenten.

EY har undersøkt i hvilken grad OMF-rente ble benyttet ved beregning av pensjonsforpliktelsen i årsregnskapet for 2012. Utvalget besto av alle utstederne på Oslo

3 «Regnskapspraksis på Oslo Børs – noen observasjoner». Praktisk økonomi & finans nr. 1/2013. Servold Oppi, N. og Hansen, P. M.

FIGUR 4: Valg av diskonteringsrente 2012. Alle egenkapitalutstedere på Oslo Børs.

Børs. Resultatene er oppsummert i figuren over.

Tre av fire foretak med ytelsesbaserte pensjonsordninger, brukte OMF-rente i 2012. Av de som brukte OMF-rente, opplyste 82 prosent eksplisitt om dette. Den resterende andelen på 18 prosent opplyste om bruk av en diskonteringsrente som var lik eller tilnærmet lik veiledningen til NRS slik at det er nærliggende å tro at OMF-rente ble brukt, uten at dette ble eksplisitt uttrykt.

Vurderingen av om OMF-markedet er et likvid høykvalitets bedriftsobligasjonsmarked i tråd med IAS 19 *Ytelser til ansatte*, må som et utgangspunkt gjøres av hvert enkelte foretak. I prinsippet er det imidlertid sann at denne vurderingen bør være lik på tvers av foretak. I en overgangsfase er det likevel ikke uventet at vurderingen varierer noe, men når det store flertall av foretak konkluderte i 2012 med at kravene til bruk av OMF-renten var oppfylt, kan det forventes at det vil påvirke vurderingen til de øvrige foretakene i 2013. Vi minner imidlertid om at denne vurderingen ikke er statisk, og en må fortløpende revurdere om det er forhold ved markedet som tilsier at tidligere vurderinger ikke lenger kan forsvares.

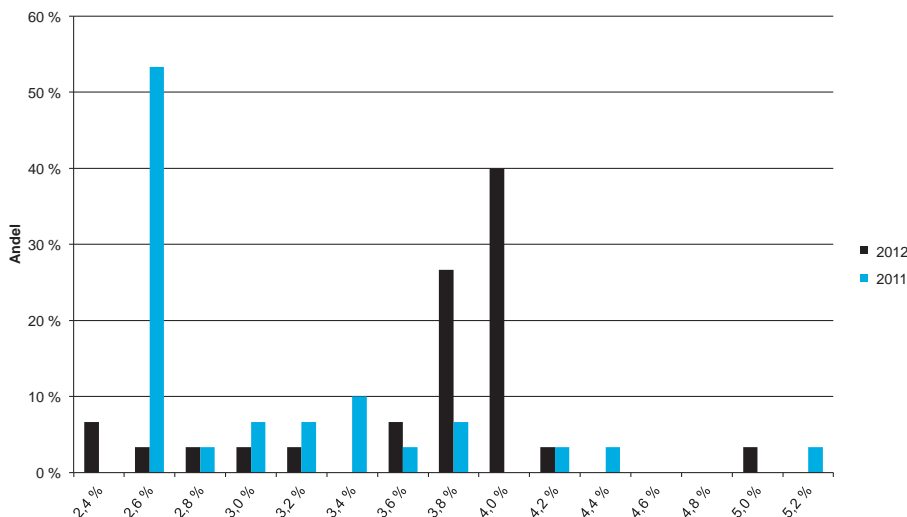
Aktuarmessige forutsetninger

I henhold til IAS 19 *Ytelser til ansatte* skal det være konsistens mellom de enkelte forutsetningene. Det betyr at diskonteringsrente og lønnsvekst må bygge på samme antakelser og at det må være en sammenheng mellom renter og lønnsvekst over tid. Norges Bank og Statistisk Sen-

tralbyrå (SSB) forventer reallønnsøkninger som er høyere enn realrenter i de nærmeste årene. Regnskapsprodusenter skal ta hensyn til disse offentlige prognosene. I 2012 kan rentenivået ses på som lavt. En situasjon med langsiktige realrenter vesentlig lavere enn langsiktig reallønnsvekst vil imidlertid ikke kunne vedvare⁴.

For utvalget bestående av de 30 utstederne med høyest brutto pensjonsforpliktelse i forhold til bokført total kapital, har EY kartlagt hvilke aktuarmessige forutsetninger for diskonteringsrente og forventet lønnsvekst som ble brukt ved beregningen av pensjonsforpliktelsen. Forutsetningene

⁴ NRS' veiledning til pensjonsforutsetninger (januar 2013).

FIGUR 5: Diskonteringsrente.

som ble brukt, er sammenlignet med hva som ble anbefalt av NRS.

Diskonteringsrente

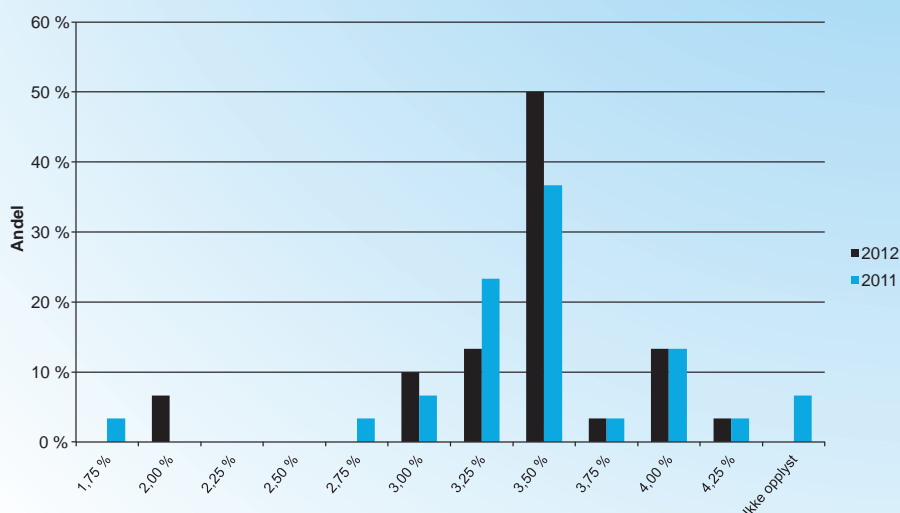
Figur 5 viser hvilke diskonteringsrenter som ble brukt i 2011 og 2012. NRS' veiledning pr. 31.12.2012 var 3,9 prosent for de som brukte OMF-rente og 2,3 prosent for de som brukte statsobligasjoner. Til sammenligning var NRS' veiledning for OMF-rente 3,8 prosent pr. 30. november 2012. Observasjonene viser at noen tok utgangspunkt i anbefalte aktuarmessige forutsetninger pr. 30. november og ikke oppdaterte disse med ny veiledning som gjaldt pr. 31. desember. I 2011, da statsobligasjonsrenten måtte brukes i Norge, var veiledningen 2,6 prosent, hvilket tydelig gjenspeiler seg hos utvalget. I 2012 var det færre enn i 2011 som brukte en høyere diskonteringsrente enn veiledningen.

Det understrekes at det kan være flere årsaker til at foretak kan og bør avvike fra veiledningen, og at det ikke nødvendigvis er feil å benytte en diskonteringsrente som avviker fra denne.

Forventet lønnsvekst

NRS' veiledning for forventet lønnsvekst var 3,5 prosent pr. 31.12.2012 og 31.12.2011. Figur 6 viser fordelingen av hva som forventes av lønnsvekst.

50 prosent estimerte en lønnsvekst i samsvar med NRS' veiledning. Flere la til grunn en lønnsvekst i samsvar med veiledningen i 2012 enn i 2011, og spredningen er også lavere i 2012.

justering av balanseførte verdier i løpet av det neste regnskapsåret. Opplysningene gjelder ledelsens vanskeligste og mest subjektive eller komplekse vurderinger. Informasjonen må presenteres på en måte som gjør regnskapsbrukeren i stand til å forstå ledelsens vurderinger.

Av utvalget bestående av 65 utstedere på Oslo Børs, observerte vi at samtlige ga opplysninger om hvilke estimater det var knyttet usikkerhet til. I gjennomsnitt opplyste utvalget om 5,3 poster med estimatusikkerhet. Enkelte utstedere omtalte et tosifret antall poster med estimeringsusikkerhet. Formålet med opplysningskravet er at regnskapsbrukeren skal få informasjon om de mest sentrale postene det knytter seg estimeringsusikkerhet til. Det er ikke nødvendig eller hensiktsmessig å liste alle poster med estimeringsusikkerhet. Tvert i mot, formålet med dette opplysningskravet er å henlede brukernes oppmerksomhet mot de områdene som er av størst betydning for å bedømme inntjening og finansiell stilling. I mange tilfeller fremstår opplysningen som en nærmest ukritisk opplysning av alle tenkelige forhold, snarere

FIGUR 6: Forventet lønnsvekst.

Det er imidlertid interessant å observere at det synes å være en sammenheng mellom bruk av lavere lønnsvekst og høyere diskonteringsrente enn det som fremgår av NRS' veiledning. Som kjent reduserer lavere lønnsvekst pensjonsforpliktelsen, alt annet like. Og det samme gjelder høyere diskonteringsrente.

Estimatusikkerhet og skjønn ved anvendelse av regnskapsprinsipper

Det følger av IAS 1 *Presentasjon av finansregnskap* at det skal gis opplysninger om estimatusikkerhet. Opplysninger om estimatusikkerhet omhandler de forutsetningene som ledelsen har brukt, og som innebærer en betydelig risiko for en vesentlig

Enkelt og trygt

Vi velger Agrodata av flere grunner:

- Komplette produkt fra bilag til årsoppgjør
- Lav terskel for å ta programmet i bruk
- Rimelig

Marit Sibbern
ROS Økonomi AS, Revetal

agro.no

Agro Økonomi er et komplett og oversiktlig system, med regnskap, faktura, lønn, årsoppgjør, selvangivelse og elektronisk innlevering til Altinn.

Agro Økonomi er utviklet for at det skal være enkelt å komme i gang. Prøv oss nå! Last ned programmet fra agro.no

Fri brukerstøtte til alle kunder. Du treffer ikke en telefonsvarer, men praktiske og regnskapsfaglige rådgivere som kan systemet.

Agro Økonomi – valgt av 5000 bedrifter og 430 regnskapsbyrå over hele landet. Vi løser dine oppgaver og vokser med bedriften.

Agrodata AS
www.agro.no
agrodata@agro.no

Hamna 20
6100 Volda
Tlf. 70 05 96 60

Kopstadveien 3
3180 Nykirke
Tlf. 33 07 19 80

Regnskap

enn en gjennomtenkt gjennomgang av de sentrale forholdene. En slik praksis er et godt eksempel på den type misvisende informasjonsgiving som har medført at mange brukere oppfatter IFRS-regnskapene som tungt tilgjengelige.

Den posten flest opplyste at det knyttet seg estimatusikkerhet til, var ikke overraskende nedskrivning av ikke-finansielle eiendeler.

Tabell 3: Vanligste poster med estimatusikkerhet

	2012
Nedskrivning av ikke-finansielle eiendeler	80 %
Usikkerhet ved beregning av inntektskatt	63 %
Pensjonsestimater	57 %

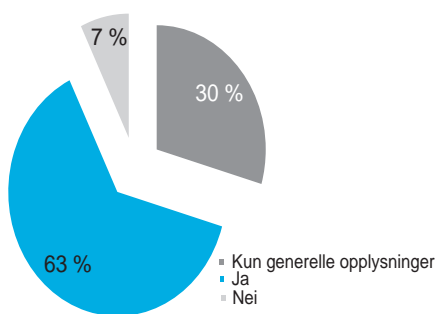
De to vanligste måtene for å presentere estimatusikkerhet og skjønn ved anvendelse av regnskapsprinsipper, er enten å inkludere disse opplysningene, som en del av prinsippnoten, alternativt å presentere opplysningene i en egen note.

Omfanget av opplysninger som ble gitt, varierte fra svært detaljrike redegjørelser med stor grad av foretaksspesifikke opplysninger, til helt korte beskrivelser av hvilke poster det knyttet seg usikkerhet til, uten at det ble gitt opplysninger som gjorde regnskapsbrukeren i stand til å forstå vurderingene som ledelsen hadde gjort. Sju prosent ga ikke informasjon utover å opplyse om hvilke poster det knytter seg estimatusikkerhet til. 30 prosent av foretakene ga ytterligere informasjon, men opplysningene som ble gitt var av generell karakter og uten foretaksspesifikk informasjon. For eksempel omtalte et foretak usikkerhet knyttet til aksjebasert avlønning som følger:

«Estimating fair value for share-based payments requires determination of the most appropriate valuation model and the most appropriate inputs to the valuation model including the expected life of the share options, volatility and dividend yield.»

En slik generell omtale, som vil gjelde alle som benytter aksjebasert betaling, er ikke tilstrekkelig til å oppfylle notekravet.

I tillegg til å gi opplysninger om estimatusikkerhet, skal det gis opplysninger om skjønn ved anvendelse av regnskapsprinsipper. Dette er et selvstendig notekrav. Ett eksempel på skjønn ved anvendelse av

FIGUR 7: Gis det opplysninger som gjør regnskapsbrukeren i stand til å forstå ledelsens vurderinger?

regnskapsprinsipper er klassifisering av leieavtaler som enten operasjonelle eller finansielle i samsvar med IAS 17 *Leieavtaler*. Et annet eksempel kan være hvorvidt morselskapet har kontroll eller ikke over et annet foretak. Kun 35 prosent av utvalget opplyste om skjønn ved anvendelse av regnskapsprinsipper. Det kan stilles spørsmål ved om ikke flere skulle ha gitt slike opplysninger.

Etter vår vurdering er tilleggsinformasjon om estimatusikkerhet og skjønn et område der norske foretak har et betydelig forbedringspotensial. Det er hevet over tvil at denne typen informasjon er særlig beslutningsnyttig for regnskapsbrukerne, og når foretakene tilsynelatende tilnærmer seg kravet med det som kan minne om en sjekklistetilnærming, reduseres regnskapets brukernytte betraktelig.

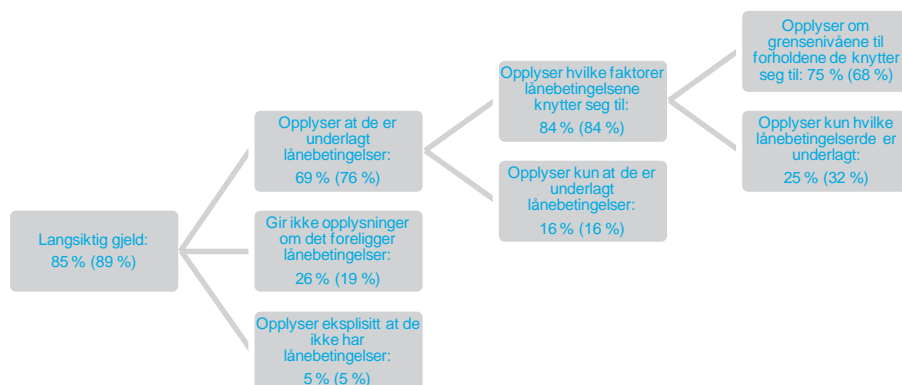
Opplysninger om lånebetingelser
Lånebetingelser er krav og begrensninger pålagt foretaket av långiver, herunder krav til finansielle nøkkeltall. Å gi opplysninger om lånebetingelser vil være nyttig for regn-

skapsbrukerne, eksempelvis ved vurdering av likviditetsrisiko. Det er ikke et eksplisitt krav i IFRS at det skal opplyses om lånebetingelser dersom foretaket ikke er i brudd på balansedagen, eller har vært i brudd med disse i løpet av perioden. Ofte kan det likevel være nødvendig å gi slik informasjon etter den generelle bestemmelsen i IFRS 7.31 som krever at det gis informasjon som gjør at brukerne kan vurdere arten og omfanget av risiko som oppstår av finansielle instrumenter. Det kan derfor være nødvendig å gi konkret informasjon om lånebetingelser for eksempel dersom foretaket er i en vanskelig finansiell situasjon og brudd på lånebetingelsene vil ha vesentlig påvirkning på foretakets finansielle stilling.

EY har, for alle utstederne på Oslo Børs, undersøkt hvilke opplysninger som gis om lånebetingelser i årsregnskapet for 2012. Resultatene av undersøkelsen er oppsummert i figuren under.

Majoriteten av utstederne på Oslo Børs har langsiktig gjeld og opplyser at de er underlagt lånebetingelser. Sammenlignet med i fjor ser vi at andelen som opplyser om lånebetingelser, er marginalt mindre, men at de som først har gitt opplysninger har en høyere detaljgrad i opplysningene som gis.

Som nevnt er det ikke et eksplisitt krav om å opplyse om lånebetingelser. Vi kan derfor ikke si noe om utstederne har blitt mer eller mindre «flinke» siden i fjor, da endringer i opplysningenes detaljgrad må sees i sammenheng med utviklingen i hver enkelt utstedeers finansielle stilling.

FIGUR 8: Foretak med lånebetingelser og omfang av opplysninger om disse. Tall for 2011 i parentes.

Statsautorisert revisor?

Er du klar for en annen samfunns viktig rolle?

Vi har ledig en fast stilling ved seksjon for revisjon og regnskapsføring, med oppgaver innen revisortilsyn.

Stillingen gir mulighet til å jobbe med et fagfelt i stadig utvikling, nasjonalt og internasjonalt. Dersom du har spesielle fagkunnskaper kan du i tillegg få tildelt et særlig fagansvar.

For mer informasjon kontakt Anne Merethe Bellamy, direktør for avdeling for markedstilsyn, tlf. 22 93 98 43 eller Kjersti Elvestad, seksjonssjef, tlf. 22 93 99 18.

Les stillingsannonsen på www.finanstilsynet.no/jobb

Finanstilsynet arbeider for at finansinstitusjoner og finansmarkeder fungerer trygt og effektivt til beste for samfunnet og brukerne av finansielle tjenester. Vi er om lag 280 ansatte og holder til i moderne lokaler i Oslo sentrum.

LinkedIn: [Finanstilsynet \(FSA Norway\)](#)

FINANSTILSYNET
THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Regnskap

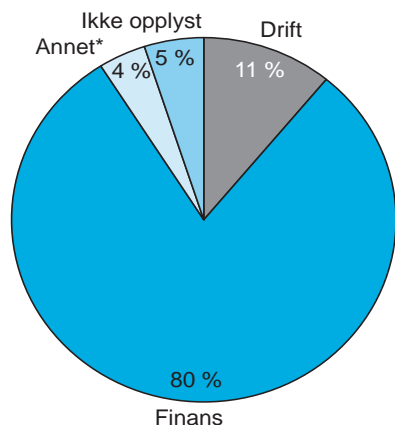
De mest vanlige lånebetingelsene gjelder egenkapitalgrad og EBITDA. Av utstederne som ga opplysninger om hvilke faktorer lånebetingelsene knyttet seg til, hadde 67 prosent lånebetingelser knyttet til egenkapitalandel, mens 47 prosent hadde lånebetingelser knyttet til EBITDA.

Valuta

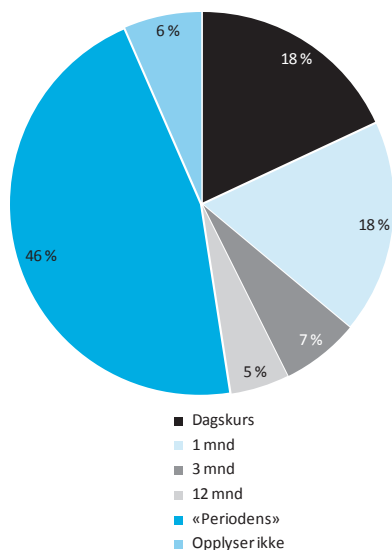
Opplysninger om valutaeffekter er viktige når virksomheter opererer internasjonalt. Avhengig av svingninger i valutamarkedet og omfanget av transaksjoner i fremmed valuta, vil valutaeffekter kunne ha store konsekvenser i resultatoppstillingen. IFRS er ikke klar på om valutaeffekter på driftsposter skal presenteres under drift eller finans. Derfor vil to regnskapsprodusenter med nøyaktig like driftsresultat før valutaeffekter, kunne ende opp med å presentere forskjellige driftsresultat. Valutaeffekter kan opplyses om på to måter: (1) på egen linje i resultatoppstillingen, eller (2) inkludert i en eller flere regnskapslinjer, eksempelvis varekostnad.

For utvalget på 65 foretak, har EY undersøkt hvor i resultatoppstillingen valutakurseffekter på driftsposter presenteres. Driftsposter er eksempelvis kundefordringer og leverandørgjeld. 95 prosent gir opplysninger om hvor i resultatoppstillingen valutaeffekter på driftsposter er presentert. 80 prosent av foretakene presenterer valutaeffekter som en del av finanspostene i resultatoppstillingen.

Mange regnskapsbrukere benytter EBITDA som et viktig nøkkeltall og tar utgangspunkt i EBITDA ved analyse og

FIGUR 9: Hvor i resultatoppstillingen inngår valutakurseffekter på driftsposter (kundefordringer, leverandørgjeld o.l.)
*De to utstederne i kategorien Annet presenterer ikke delsum for driftsresultat.

FIGUR 10: Benyttet valutakurs ved omregning til presentasjonsvaluta.

verdsettelse. I tilfeller hvor valutaeffekter inkluderes i en regnskapslinje sammen med andre opplysninger, er regnskapsbrukere avhengige av noteopplysninger som tydelig angir hvor valutaeffekter er presentert i resultatoppstillingen, og med hvilke beløp.

Når et konsern omfatter foretak som har funksjonell valuta som er forskjellig fra konsernets presentasjonsvaluta, må disse foretakenes resultater og balanser omregnes til presentasjonsvalutaen. Dette gjøres ved at eiendeler og forpliktelser omregnes til balansedagens sluttkurs, mens inntekter og kostnader omregnes til valutakursene på transaksjonstidspunktene. Dersom det ikke er betydelige svingninger i valutakursene i perioden, kan en gjennomsnittskurs brukes ved omregning av resultatposter. Dersom store enkelttransaksjoner skjer på et tidspunkt hvor valutakursen er forskjellig fra kvartalets gjennomsnitt eller omsetningen ikke er jevnt fordelt i kvartalet, kan det gi betydelige utslag på inntekter og/eller kostnader om det benyttes dagskurs eller gjennomsnittskurs for perioden. Det er derfor viktig å gi opplysninger om valutakurser som er brukt ved omregning. På bakgrunn av dette har EY kartlagt hvor mange som opplyser om at de bruker dagskurs og hvor mange som bruker et gjennomsnitt.

På NFFs årlige seminar om finansiell rapportering i september 2013, ble det fremmet et ønske om mer og bedre opplysninger om prinsipper for omregning til pre-

sentasjonsvaluta. Det at hele 46 prosent opplyser om at de brukte «periodens» gjennomsnittskurs, uten å gi nærmere opplysninger, og at seks prosent ikke opplyste om hvilken kurs som var brukt, tilsier at det er rom for forbedringer.

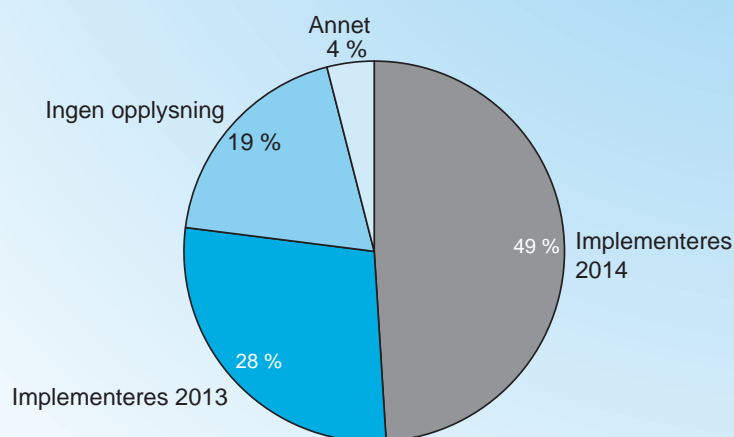
IFRS 10, IFRS 11 og IFRS 12

IFRS 10 *Konsernregnskap*, IFRS 11 *Felleskontrollerte ordninger* og IFRS 12 *Opplysninger om interesser i andre foretak* som alle ble utgitt i 2011, må tas i bruk senest i regnskapsår som starter 1. januar 2014 for utstedere innenfor EU og EØS. Implementering av IFRS 10 til 12 vil for de fleste regnskapsprodusenter medføre endringer. Spesielt gjelder dette IFRS 12 som fordrer mer noteopplysninger. Implementering av IFRS 10 vil kreve at ledelsen utøver mer skjønnsmessige vurderinger for å identifisere hvilke enheter som kontrolleres. IFRS 11 erstatter IAS 31 *Andeler i felleskontrollert virksomhet*. De fleste felleskontrollerte foretak etter IAS 31 vil være felleskontrollerte virksomheter (*joint ventures*) etter IFRS 11, og det vil etter implementering av IFRS 11 ikke lenger være mulig å benytte bruttometoden for disse. Det er adgang til tidliganvendelse av standardene, men da kreves det at både IFRS 10, IFRS 11 og IFRS 12 implementeres samtidig. Det er eventuelt adgang til kun å tidliganvende IFRS 12.

Som en del av IFRS-praksisundersøkelsen, har EY undersøkt om alle utstederne på Oslo Børs har tidliganvendt nye og endrede standarder i 2012-regnskapene, og hvilke konsekvenser dette medførte. Når nye og endrede standarder ikke er tidliganvendt, er det kartlagt om regnskapsprodusentene har opplyst om dette og om hva konsekvensene blir når standardene implementeres.

I «Annet»-andelen inngår foretak som (1) allerede hadde implementert standardene, eller (2) kun opplyste om én av de tre standardene. Fire utstedere valgte å tidliganvende standardene i 2012. Syv utstedere opplyste i årsregnskapet for 2012 at de vil implementere IFRS 10, IFRS 11 og IFRS 12 på forskjellige tidspunkt, noe som ikke er i samsvar med standardene.

28 prosent opplyste i årsregnskapet om at de ville implementere IFRS 10, IFRS 11 og IFRS 12 fra 1. januar 2013. Kun et fåtall av disse informerte i delårsregnskapet for første kvartal at standardene da var implementerte. Kun to utstedere opplyste i delårsregnskapet for første kvartal om

FIGUR 11: Opplyst tidspunkt for implementering av IFRS 10–12 i årsregnskapet for 2012.

vesentlige konsekvenser som følge av implementering av IFRS 10–12, og dette var relatert til overgang til egenkapitalmetoden for *felleskontrollert virksomhet (joint ventures)*.

Når potensielt utslagsgivende nye standarder som IFRS 10, 11 og 12 er kjent, er det etter vårt syn av stor betydning at foretakene vurderer de foretaksspesifikke konsekvensene på et tilstrekkelig tidlig tidspunkt sånn at regnskapsbrukerne kan få relevant informasjon om forventede effekter ved implementering. Ovenstående observasjoner illustrerer at også dette er et område der praksis er varierende og dermed at forbedringspotensialet er betydelig.

Første kvartal 2013 – implementering av nye krav

Det er flere endringer som ble obligatoriske fra første kvartal 2013. Det ble gjort endringer i reglene for regnskapsføring av pensjon (IAS 19 *Ytelser til ansatte*) og måling av eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi (IFRS 13 *Måling av virkelig verdi*). I tillegg ble det innført et krav om å klassifisere poster i oppstilling av andre inntekter og kostnader (OCI) avhengig av om de senere skal reklassifiseres til resultatet.

Vi har gjennomgått delårsregnskap for første kvartal 2013 for samtlige utstedere og undersøkt anvendelsen av de nye kravene fra 1. januar 2013. Gjennomgangen viste at en stor andel ikke etterlevde kravene i nye og endrede standarder. Nedenfor kommenteres hver enkelt endring særskilt.

IAS 19 – Ytelser til ansatte

Endringer i IAS 19 trådte i kraft 1. januar 2013, med mulighet for tidliganvendelse i årsregnskapet for 2012. Den viktigste endringen er at den såkalte korridormeto-

den ikke lenger er tillatt, slik at estimatavvik knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger innregnes direkte i oppstillingen av andre inntekter og kostnader («OCI») i den perioden de oppstår. Dette innebærer også at akkumulert estimatavvik som tidligere har ligget utenfor balansen, i sin helhet skal innregnes og presenteres i OCI på implementeringstidspunktet. Av alle egenkapitalutstedere på Oslo Børs hadde 71 prosent ytelsesbaserte pensjonsordninger i 2012 (uendret fra 2011). Kun fem prosent av alle egenkapitalutstedere hadde tidliganvendt standarden i 2012.

For utvalget bestående av de 30 foretakene med høyest brutto pensjonsforpliktelse i forhold til total kapital, fant vi at implementeringen i gjennomsnitt reduserte egenkapitalen med 3,3 prosent.

EY undersøkte også hvor i resultatoppstillingen netto rentekostnad på pensjonsforpliktelsen ble presentert, og hvorvidt dette ble endret sammenlignet med hvor rentekostnaden ble presentert i årsregnskapet for 2012. I årsregnskapet inngikk rentekostnaden i driftskostnadene for 93 prosent av utvalget, mens 7 prosent hadde rentekostnaden presentert sammen med finanspostene. I delårsregnskapet for første kvartal 2013 opplyste 17 prosent at presentasjonen av rentekostnaden var endret, mens 77 prosent ikke opplyste om rentekostnaden på pensjonsforpliktelser i delårsregnskapet.

Vi har også undersøkt hvor mange foretak som presenterte estimatavvik i OCI i delårsregnskapet for første kvartal. Det har tidligere ikke vært vanlig å innhente aktuarberegninger hvert kvartal da estimatavvikene uansett i stor grad ville inngå i korridoren. Dette bør vurderes på nytt fordi

korridormetoden er tatt bort under IAS 19. Dette er særlig aktuelt for foretak med store pensjonsforpliktelser. Dersom det ikke innhentes kvartalsvise aktuarberegninger, vil hele estimatavviket innregnes og presenteres i OCI i delårsregnskapet for fjerde kvartal. Vår gjennomgang viser at det kun var to foretak som hadde presenterte estimatavvik på pensjon i OCI i delårsregnskapet for første kvartal.

I mars 2013 besluttet Finanstilsynet at det skulle innføres et nytt dødelighetsgrunnlag på kollektive pensjonsordninger i livsfor sikringsforetak og forsikringskasser (K2013) med virkning fra 2014. Av de 30 utstederne i pensjonsutvalget, opplyste ett foretak at K2005 var benyttet. De øvrige 29 foretakene opplyste ikke om hvorvidt K2005 eller K2013 var benyttet.

Funnene oppsummert ovenfor tilsier at norske foretak muligens ikke er tilstrekkelig oppmerksomme på kravet til løpende å oppdatere forutsetningene i delårsregnskap. Mye taler også for at få foretak reflekterte K2013 i første kvartal. Dette er for oss ikke veldig overraskende, all den tid K2013 ikke ble offentliggjort før sent i første kvartal, samt at det har vært en del debatt om K2013 reflekterer et regnskapsmessig beste estimat, eller om den også inneholder marginer av forsikringsteknisk karakter. Med de avklaringer på disse spørsmålene som er kommet de siste månedene, er det imidlertid å forvente at K2013 blir lagt til grunn ved fastsettelse av dødelighetsforutsetninger i fremtidig rapportering.

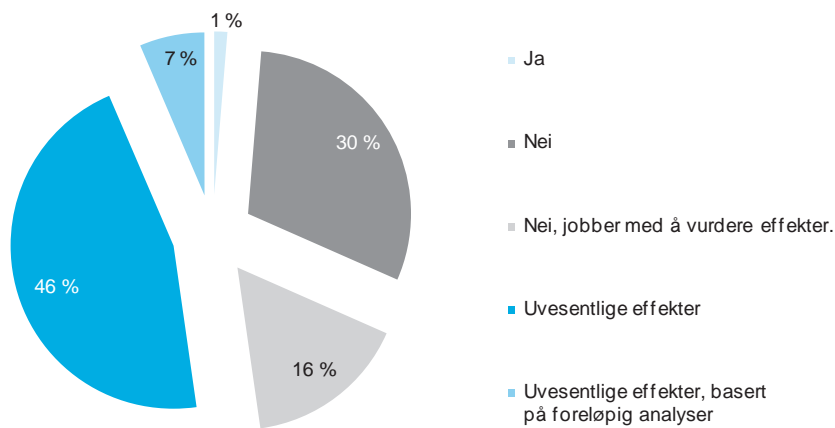
IFRS 13 – Måling av virkelig verdi

IFRS 13 trådte i kraft 1. januar 2013 og skal anvendes prospektivt. IFRS 13 endrer ikke på kravene om når et foretak skal benytte virkelig verdi i målingen, med beskriver hvordan virkelig verdi skal måles etter IFRS når en annen standard enn IFRS 13 krever eller tillater slik måling.

I årsregnskapet for 2012 ga 88 prosent av utstederne på Oslo Børs opplysninger om implementering av IFRS 13 i regnskapsåret som startet 1. januar 2013. To utstedere implementerte IFRS 13 i årsregnskapet for 2012. Figur 4 viser hva regnskapsprodusentene opplyste om konsekvenser av IFRS 13.

Sett i lys av at IFRS 13 må tas i bruk i regnskapsår som starter 1. januar 2013, er det noe overraskende at 16 prosent i årsregnskapet for 2012 opplyste om at de jobbet med å vurdere konsekvensene.

Regnskap

FIGUR 12: Ble det gitt opplysninger om forventede konsekvenser fra implementering av IFRS 13 i årsregnskapet for 2012?

Dette fordi standarden må tas i bruk i delårsregnskapet for første kvartal 2013 og ferdigstillelse av årsregnskapet er normalt sammenfallende med utarbeidelse av delårsregnskapet for første kvartal. 46 prosent av foretakene som opplyste om IFRS 13 i årsregnskapet, vurderte at IFRS 13 ville ha uvesentlige effekter.

I regnskapet for første kvartal 2013 var det kun 15 prosent som opplyste om implementering av IFRS 13. I tillegg var det syv prosent som ga opplysninger som kan forstås slik at IFRS 13 var implementert, for eksempel ble det opplyst at «Nye standarder har hatt uvesentlig effekt». Ingen opplyste om at IFRS 13 medførte vesentlige konsekvenser. De øvrige utstederne ga ingen opplysninger om IFRS 13.

Fra første kvartal 2013 kom det også utvidede opplysningskrav om virkelig verdi for finansielle instrumenter i delårsregnskap. Opplysningene må gis dersom de er vesentlige for delårsperioden, uavhengig av om det er vesentlige endringer fra opplysningene som ble gitt i siste årsregnskap. Det må derfor foretas en selvstendig vurdering av vesentlighet for delårsperioden basert på de finansielle instrumentene som regnskapsprodusenten da har. Det er en rimelig presumpsjon at opplysningene er vesentlige dersom foretakene har gitt tilsvarende informasjon om virkelig verdi for finansielle instrumenter i årsregnskapet.

83 prosent av utstederne på Oslo Børs hadde finansielle instrumenter til virkelig verdi i årsregnskapet for 2012. Samtlige av disse presenterte virkelig verdi-hierarkiet som da fulgte av IFRS 7 (nå IFRS 13). Kun 18 prosent av disse presenterte virke-

lig verdi-hierarkiet i regnskapet for første kvartal. Videre opplyste kun ti prosent om virkelig verdi for klasser av finansielle instrumenter som gjorde det mulig å sammenligne virkelig verdi med den balanseførte verdien, mens 79 prosent ga slik informasjon i årsregnskapet for 2012.

Dette kan tyde på at mange foretak ikke vurderte de nye kravene til opplysninger om virkelig verdi av finansielle instrumenter i delårsregnskapene.

IAS 1 – Nye krav til presentasjon av OCI

Fra og med regnskapsår som starter 1. juli 2012 eller senere skal bestanddeler av andre inntekter og kostnader (OCI) grupperes etter om de i etterfølgende perioder vil bli omklassifisert til resultatoppstillingen eller ikke. I EYs undersøkelse ble det observert at kun 21 prosent av alle utstederne på Oslo Børs i delårsregnskapet for første kvartal 2013, presenterte bestanddeler av andre inntekter og kostnader gruppert etter hvorvidt de vil bli omklassifisert til resultatregnskapet i etterfølgende perioder. Selv om dette kun er en presentasjonsteknisk endring, er det noe overraskende at kun et fåtall av foretakene innretter seg etter det nye kravet.

Avsluttende kommentarer

Regnskapet skal først og fremst gi beslutningsnyttig informasjon til investorene. En undersøkelse gjennomført av EY og Norske Finansanalytikeres Forening (NFF), viser at brukerne oppfatter noteopplysninger som den mest nyttige delen av årsregnskapet.

For at noteopplysningene skal være relevante, er det viktig at det gis utdypende og

fyllestgjørende informasjon som hjelper brukeren å forstå anvendte regnskapsprinsipper, de vesentligste risikoene som foretaket er eksponert for og de skjønnsmessige vurderingene som er foretatt ved avleggelsen av årsregnskapet. Åpenhet («transparency») er et nøkkelord i så måte. Det påpekes at mer tekst ikke nødvendigvis gir mer informasjon. Det er en gjennomgående utfordring at noteopplysningene i årsregnskapet er for generelle og at det brukes standardformuleringer som ikke gir spesifikk informasjon om de vurderingene som foretaket har foretatt.

Noteopplysningskravene etter IFRS er omfattende, men informasjon kan og bør og utelates dersom den ikke er vesentlig slik at ikke viktig informasjon drukner i uvesentlige detaljer.

Et godt årsregnskap som gir nyttig og relevant informasjon til brukeren, krever kontinuerlig fokus på forbedringer både når det gjelder etterlevelse av standardens krav og kommunikasjonsaspektet.

Årets praksisundersøkelse illustrerer at det fortsatt er rom for forbedringer i norske børsnoterte foretaks finansielle rapportering. Foretakene kan bli flinkere til å tilpasse opplysningene som gis til de foretaks-spesifikke forholdene, samt å innrette seg etter nye krav på en tidsriktig måte. Vi mener også foretakene i større grad enn det som er tilfellet i dag, må sikre seg at rapporteringen av fjerde kvartal er pålitelig og fullstendig, for på den måten å bidra til økt tillit til delårsrapporteringen.

FORBEDRINGER: Undersøkelsen viser at det er rom for forbedringer i børsnoterte selskapers finansielle rapportering.

Kakuliro Bilder Gettyimages

1 Askepott
+
– passende sko
= *Nytt og bedre liv*

Har du riktig verktøy,
blir jobben alltid lettere!

Maestro Revisjon for deg som ønsker
fleksible og brukervennlige løsninger

Maestro Revisjon er fleksibelt og et godt verktøy ved revisjon av små og mellomstore selskaper. Programmet er fleksibelt slik at revisor skal kunne beholde sin egenart og videreføre sin metodikk. Revisor kan selv bestemme i hvilken rekkefølge handlinger i revisjonsprosessen utføres, og programmet legger derfor ikke strenge føringer på utøvelsen av revisjonsprogrammet.

Kontakt oss på **02575** for visning og et godt tilbud!
Mer informasjon på www.maestro.no

Lett å mestre

maestro
revisjon